

บทความวิชาการ

อายุขัยมนุษย์ทางพระพุทธศาสนาในมิติวิทยาศาสตร์

The Sciences of Buddhist 's Human life span

คณทร เลิศหิรัญวิบูลย์

Kanetr Lerthirunvibul

นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

บริษัท ทีเอสซี สยาม คอนสตรัคชั่น จำกัด

TSC Siam Construction Co.Ltd.,

kanetr@gmail.com

Received: 21 November 2022 Revised: 23 November 2022

Accepted: 9 December 2022

บทคัดย่อ

อายุขัยมนุษย์ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎกนั้นจะยาวนานอย่างเหลือเชื่อ แต่สามารถนำทฤษฎีสัมพันธภาพ และสมมติฐานเรื่องพหุจักรวาลมาอธิบายเรื่องดังกล่าวให้เป็นเรื่องที่เป็นไปได้อย่างสมเหตุผลในมิติวิทยาศาสตร์ แนวคิดของพระพุทธศาสนาถือว่าเวลาและอายุขัยเป็นบัญญัติ สัมพันธ์กับพฤติกรรมในการทำดีและชั่ว ตามวงรอบสังวัฏฏ์กับ (วนรอบฝ่ายเสื่อม) และ วิวัฏฏ์กับ (วนรอบเจริญ) กล่าวคือ การทำดีทำให้อายุขัยของมวลมนุษย์ยืนยาว หากทำความชั่วอายุขัยของชีวิตจะสั้น เป้าหมายชีวิตมนุษย์ในทางพระพุทธศาสนา มุ่งหมายอายุยืนยาวเชิงคุณภาพ คือดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาท (อปปมาโท อมต ปท) มีอายุยืนยาวด้านมีคุณค่าต่อตนเองและสังคม มิติวิทยาศาสตร์เน้นคุณค่า และมูลค่าความสุขในเชิงโลกียะ สัมผัสจับต้องได้ในโลกปัจจุบัน สำหรับพระอริยมองอายุขัยตามความเป็นจริงตามวงรอบ มุ่งทำประโยชน์สูงสุดคือบรรลุนิพพานไม่ขึ้นอยู่กับเวลา

คำสำคัญ: อายุขัยมนุษย์, พระพุทธศาสนา, วิทยาศาสตร์

Abstract

In the Tripitaka, Human life span appears unimaginably long but Relativity theorem and Multiverse Hypothesis can be used to explain this long life span logically and scientifically. Buddhism believes that “Time” and “Life span” are not real and relative. Human’s life span varies with the moral level of the population. High level of society morality brings long life while low morality shortens life span. Objective of life is to live in good quality with care for the good of one self and others. Science emphasizes on worldly qualities and happiness while Buddhism views the world objectively as it is and the ultimate goal of life is achieving Nirvana which is time independent.

Keywords: Sciences, Human life span, Buddhism

บทนำ

ในอดีตศาสนามีบทบาทสำคัญกับวิถีชีวิตมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นแนวทางในการปกครอง สังคม และการดำรงชีวิต ศาสนาเป็นความจริง ในขณะที่วิทยาศาสตร์เป็นเพียงนิทานเหลือเชื่อหรือแนวคิดที่แปลกแหวกแนว และบ่อยครั้งเมื่อมีผู้ค้นพบทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ที่ขัดกับหลักความเชื่อของศาสนา ก็มักจะถูกดูแคลน ตีตราเป็นคนเสียสติหรือ แม้กระทั่งถูกกำจัดไปให้พ้น เพราะเป็นภัยต่อสังคม แต่ในยุคปัจจุบันวิทยาศาสตร์กลับมีบทบาทสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างยิ่งยวด มีการระดมใช้ทรัพยากรมหาศาลเพื่อการวิจัย ค้นหา และพัฒนาทฤษฎีใหม่ๆทางวิทยาศาสตร์เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างต่อเนื่อง มนุษย์สามารถใช้ทฤษฎีวิทยาศาสตร์มาอธิบายปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ทำสิ่งที่เคยเป็นเรื่องที่เหลือเชื่อในอดีตให้กลับกลายเป็นความจริง แนวทางการศึกษาศาสนาใหม่ๆก็มักจะถูกออกแบบให้ตั้งบนพื้นฐานวิธีการ และเหตุผลตามแนวทางวิทยาศาสตร์ คนในยุคปัจจุบันจึงมักจะมีความเห็นว่าเป็นเรื่องเหลือเชื่อ โดยเฉพาะเรื่องราวในคัมภีร์ศาสนาที่เกี่ยวข้องกับอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ และเรื่องที่ไม่เคยปรากฏในปัจจุบันกาล มักจะถูกตั้งข้อสงสัยเกินว่าไม่น่าเป็นไปได้

ด้วยมีข้อความในพระไตรปิฎกเกี่ยวกับอายุขัยของมนุษย์ ปรากฏอยู่ในหลายพระสูตร เช่น ความตอนหนึ่งของจกักรัตตสูตร (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: เล่มที่ 11 ข้อ 94 หน้า 70) กล่าวถึงอายุขัยของมนุษย์ที่แปรผันไปตามระดับศีลธรรมของ

มนุษย์ชนในยุคนั้น นับจำนวนตั้งแต่ 10 ปี ไปจนถึง 80,000 ปี ในมหาปทานสูตร ก็ปรากฏข้อความที่กล่าวถึง พระพุทธเจ้า 7 พระองค์มีพระชนมายุตั้งแต่ 100,000 ปี ลดลงไปถึงหลักไม่เกินร้อย แต่หลักฐานเชิงประจักษ์ของอายุขัยมนุษย์ที่ปรากฏในปัจจุบัน ก็มีอยู่เพียงหลักร้อยปี ทำให้มีข้อสงสัยว่าอายุขัยมนุษย์ซึ่งปรากฏในพระไตรปิฎกที่ว่ากันอยู่ในช่วงหลักแสน หลักหมื่น และหลักพันปีนั้น จะเป็นเพียงแค่การสร้างเรื่องราวขึ้นเพื่อให้เป็นองค์ประกอบตกแต่งให้พระสูตรน่าสนใจเท่านั้น อีกทั้งอาจทำให้คนในยุคปัจจุบันตั้งข้อสังเกตว่า เนื้อหาในพระสูตรให้เป็นเพียงนิทานปรัมปรา และเป็นเรื่องเหลือเชื่ออีกด้วย ดังนั้น วัตถุประสงค์ของบทความนี้ จึงต้องการเสนอหลักการ ทฤษฎีทางวิชาการสมัยใหม่ในลักษณะมิติด้านเวลามาอธิบายเรื่องอายุขัยยืนยาวของมนุษย์ตามปรากฏในพระไตรปิฎกให้เป็นที่เข้าใจสำหรับคนยุคปัจจุบัน ซึ่งปฏิเสธเรื่องราวที่มีลักษณะไม่เป็นไปตามหลักการทางวิทยาศาสตร์ และให้ไว้เป็นแนวคิดทำให้เรื่องดังกล่าวนั้น แม้จะเป็นเรื่องเหลือเชื่อ แต่ก็เป็นไปได้ตามหลักวิชาการสมัยใหม่

1. แนวคิดเรื่อง “เวลา” และ “อายุขัย”

แม้ว่าเวลาจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์อย่างแนบแน่น และโดยผิวเผินเป็นเรื่องที่คนส่วนใหญ่คิดว่าเป็นสิ่งที่ทุกคนเข้าใจง่าย และเข้าใจดี เวลาเป็นมิติที่รับรู้กันอยู่ทั่วไป ปัจจุบันมีมาตรฐานสากลสำหรับหน่วยที่ใช้วัดเวลา จึงเป็นการยากที่จะจินตนาการว่าหากไร้ซึ่งมิติเวลาแล้ว ชีวิตมนุษย์ในยุคปัจจุบันจะเป็นอย่างไร โลกมนุษย์คงสับสนวุ่นวาย มนุษย์ยอมรับว่าเวลาเป็นสิ่งที่ไหลไปในทิศทางเดียว คือ ไปข้างหน้า และไม่เคยหยุดรอผู้ใด ดังคำกล่าวที่ว่า “กาลเวลา และสายน้ำไม่รอใคร” หรือ “Time and tide wait for no man” แต่ถ้าต้องคิดในรายละเอียดให้ลึกลงไป แนวคิดเรื่องเวลาก็คือเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก มีแง่มุมและมิติให้พิจารณามากมาย เช่น เวลาเป็นสิ่งที่จำกัด (Finite) หรือ อนันต์ (Indefinite) เป็นสิ่งที่สัมบูรณ์ (Absolute) หรือ สัมพัทธ์ (Relative) เป็นสิ่งที่แบ่งได้หรือไม่ ทิศทางการไหลของเวลาเป็นทิศทางเดียวในเชิงเส้นตรงจริงหรือไม่ ในเชิงปรัชญา ศาสนา ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียม คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ส่วนอายุขัยก็เป็นหน่วยนับวัดช่วงเวลา (Time interval) การมีชีวิตของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย

1.1 แนวคิดเรื่อง “เวลา” และ “อายุขัย” ทางพระพุทธศาสนา

สำนักงานราชบัณฑิตยสภาให้ความหมายของคำว่า “อายุขัย” มาจากคำว่า “อายุ” แปลว่า ระยะเวลาตั้งแต่เกิดจนถึงเวลาที่กล่าวถึง และ “ขัย” แปลว่า ความสิ้นไป ดังนั้น “อายุขัย” จึงแปลว่า ความสิ้นไปแห่งอายุ ตามคัมภีร์พระพุทธศาสนา “กาล” หรือ “เวลา” หมายถึงความช้าหรือเร็ว ความสั้นหรือยาวของการดำรงคงอยู่ของสิ่งหนึ่งหรือเหตุการณ์หนึ่ง “อายุขัย” คือช่วงเวลาหรือความสั้นยาวของการมีชีวิตของสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลาย คือ เกิดขึ้น มีชีวิตดำรงอยู่ และดับไป เร็วบ้าง ช้าบ้าง เป็นมิติ ซึ่งมนุษย์ได้สร้างขึ้นโดยเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเช่นกลางวัน กลางคืน พระอาทิตย์ขึ้น พระอาทิตย์ตก มีหน่วยนับเป็นวัน เป็นเดือน เป็นปี ส่วน “กัป” หมายถึงความยาวนานของเหตุการณ์ที่ดำเนินไปโดยกำหนดเป็นช่วงๆเช่น ภัทรกัปซึ่งหมายถึงช่วงเวลาที่มนุษย์มีความเจริญ มีพระพุทธเจ้ามาตรัสรู้ 5 พระองค์

วัชร งามจิตรเจริญ ได้กล่าวไว้ว่า “เรื่องเวลาเหล่านี้มนุษย์เป็นคนสร้างขึ้นมาจากฐานของความเป็นจริง หรือ ปรากฏการณ์ต่างๆ กาล หรือ เวลาที่แบ่งเป็นอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ไม่ได้มีตัวตน

อะไรต่างหากจากสิ่งต่างๆ คือ รูป และนาม หรือ ชันธ 5” และได้ยกข้อความในสัพพมัตถิติถกในคัมภีร์กถาวัตถุ มาเป็นตัวอย่างเกี่ยวกับทัศนะเรื่องเวลาของพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทว่า “พวกสกวาทิถือว่าการพูดถึงกาลคืออดีต ปัจจุบัน และอนาคต ก็คือการพูดถึงชันธที่มีรูปเป็นต้นนั่นเอง สิ่งที่เป็นอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ก็คือชันธมีรูป เป็นต้น แสดงว่าความคิดเรื่อง ‘กาล’ อิงอยู่บนฐานของชันธ ไม่มีตัว ‘กาล’ ที่เป็นอีกสิ่งแยกต่างหากจากชันธ ซึ่งทำให้ไม่มี อดีต ปัจจุบัน และอนาคตไปด้วย กล่าวอีกอย่าง คือไม่มี ‘การเลื่อนไหล’ ของเวลาจากอดีตไปสู่ปัจจุบัน และอนาคตในคัมภีร์อภิธรรมโกสะของนิกายสรวาสติวาท” (วัชระ, 2563, หน้า 121-130) ดังนั้น มิติเวลา และอายุขัยจึงไม่มีอยู่จริงเป็นเพียงมโนทัศน์ที่เกิดจากการรับรู้ของมนุษย์ที่ผูกติดกับปรากฏการณ์ หรือ ประสบการณ์เป็นแนวคิดที่มนุษย์บัญญัติขึ้น พระพุทธศาสนายังได้กล่าวถึงเวลาว่า เป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิด ดังที่ปรากฏในอัญญตรปฐิสวัตถุที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสไว้ว่า “ราตรีหนึ่ง ยาวนานสำหรับคนผู้ตื่นอยู่ ระยะทางยาวไกลสำหรับผู้เมื่อยล้า สังสารวัฏยาวนานสำหรับผู้ไม่รู้แจ้งสัจธรรม” (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: เล่มที่ 25 ข้อ 60 หน้า 45) จึงเห็นได้ว่าพระพุทธศาสนามีแนวคิดเรื่องเวลา และอายุขัยในลักษณะสัมพัทธ์ จะยาวหรือสั้น จะเร็วหรือช้า ขึ้นอยู่กับผู้สังเกตหรือผู้รู้สึกนึกคิด ช่วงเวลาหนึ่งอาจจะยาวนานสำหรับผู้หนึ่ง แต่ก็สั้นสำหรับผู้หนึ่งก็ได้ นอกจากนั้น Peter Harvey ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา กล่าวเน้นไว้ในหนังสือ “Introduction to Buddhism” (An Introduction to Buddhist Thought: teachings, History and Practices, 2016) ว่า แนวคิดของพุทธศาสนาในเรื่องเวลานั้นเป็นในลักษณะสัมพัทธ์ (Relative) โดยยกตัวอย่างการเปรียบเทียบเวลาของโลกมนุษย์กับสวรรค์ชั้นต่างๆ ว่า อายุขัย 500 ปี ของเทวดาในสวรรค์ชั้นต่ำที่สุดนั้นเทียบเท่ากับ 9 ล้านปีในโลกมนุษย์

ในมูลปริยายชาดก ได้กล่าวเกี่ยวกับลักษณะของกาลที่ไม่ย้อนหลังไว้ว่า “กาลโหล ฆสติ ภูตานิ สพพาเนว สหตตนา” (พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: เล่มที่ 27 ข้อ 340 หน้า 95) “กาลเวลาย่อมกินเหล่าสัตว์ทั้งปวงพร้อมกับตัวเอง” (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: เล่มที่ 27 ข้อ 190 หน้า 116) อรรถกถาจารย์ได้อธิบายเรื่องกาลกลืนกินตัวเองไว้ว่า “กาลก่อนอาหารจะล่วงล้ำกาลหลังอาหารไม่ได้” (อรรถกถาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557: เล่มที่ 1 ข้อ 13 หน้า 96) ซึ่งก็หมายความว่า เมื่อเวลาผ่านไปแล้วก็ผ่านไปเลย เวลานั้นย่อมไม่ย้อนกลับ

ในจกักรวาททีปนี (พระสิริมังคลาจารย์, 2523) ได้มีการแสดงถึงมาตราหน่วยวัดของเวลาไว้ โดยเปรียบเทียบกับกาลของการเปล่งเสียงอักษร (มีหน่วยเรียกว่าอักษร) และลมหายใจเข้าออก (มีหน่วยเรียกว่าปราณ) 10 อักษรเป็น 1 ปราณ 6 ปราณเป็น 1 วินาที 15 วินาที เป็น 1 บาท 4 บาทเป็น 1 นาฬิกา 60 นาฬิกา เป็น วันหนึ่งและคืนหนึ่ง 30 คืน เป็น เดือน 12 เดือน เป็น 1 ปี (เมื่อคำนวณเทียบเป็นหน่วยเวลาในยุคปัจจุบัน โดยถือว่า “วันหนึ่งคืนหนึ่ง” เท่ากับ 24 ชั่วโมงแล้ว 1 ปราณจะเท่ากับ 4 วินาที) ผู้เขียนจะขอใช้คำอายุขัยมนุษย์ที่มากที่สุดตามปรากฏในจกักรวาททีปนี มาเป็นตัวอย่างในการอธิบายถึงความเป็นไปได้ในแนวทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งสามารถใช้วิธีการคำนวณตามทฤษฎีเดียวกันไปอธิบายเรื่องของอายุขัยมนุษย์ในพระสูตรอื่นได้เช่นกัน

1.1.1 จักกวัตติสูตร ว่าด้วยพระเจ้าจักรพรรดิ การมีตนเป็นเกาะ มีตนเป็นที่พึ่ง ดังที่ปรากฏในจักกวัตติสูตร (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: เล่มที่ 11 ข้อ 94 หน้า 70) อายุขัยมนุษย์เริ่มต้นที่ 80,000 ปี และเมื่อระดับศีลธรรมเสื่อมทรามลง เมื่อปาณาติบาต และอทินนาทาน แพร่หลายอายุขัยมนุษย์จะลดลงเหลือ 40,000 ปี เมื่อมุสาวาท แพร่หลายอายุขัยมนุษย์จะลดลงเหลือ 20,000 ปี เมื่อปิสุณาวาจาแพร่หลายอายุขัยมนุษย์จะลดลงเหลือ 10,000 ปี เมื่อกาเมสุมิฉาจารแพร่หลายอายุขัยมนุษย์จะลดลงเหลือ 5,000 ปี เมื่อผรุสวาจาแพร่หลาย และสัมผัปปลาปะ แพร่หลายอายุขัยมนุษย์จะลดลงเหลือ 2,500 ปี เมื่ออภิชฌาแพร่หลาย และพยาบาท แพร่หลาย อายุขัยมนุษย์จะลดลงเหลือ 1,000 ปี เมื่อมิจฉาทิฐิแพร่หลายอายุขัยมนุษย์จะลดลงเหลือ 500 ปี เมื่ออัมมราคะ วิสมโลภะ และมิจฉาธรรม แพร่หลายอายุขัยมนุษย์จะลดลงเหลือ 250 ปี เมื่อความไม่เกื้อกูล ในมารดาบิดา และในสมณะพราหมณ์แพร่หลาย เมื่อความไม่ประพฤติด่อนน้อมต่อท่านผู้ใหญ่ในตระกูล แพร่หลายอายุขัยมนุษย์จะลดลงเหลือ 100 ปี และท้ายสุดอายุขัยมนุษย์จะลดลงเหลือเพียง 10 ปี เท่านั้น ธรรมชาติถูกทำลาย เนื้อสัตว์ ข้าวสุก เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย และเกลือ หหมดไปจากโลก ในยุคนั้นมนุษย์ต่างแค้นฆ่ากันเองแม้กระทั่งสายเลือดเดียวกันก็ไม่เว้น ต่อมาเมื่อมนุษย์เริ่มสำนึกไม่ประพฤติดิดดำรงชีวิตอย่างมีศีลธรรม อายุขัยของมนุษย์จะมากขึ้นจาก 10 ปี ไปจนถึง 80,000 ปี ตามลำดับ ส่วนทรัพยากรธรรมชาติก็เช่นเดียวกับอายุมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีพฤติกรรมในทางเจริญ ทรัพยากรธรรมชาติก็เจริญขึ้นเช่นกันจะเห็นได้ว่าอายุขัยของมนุษย์ที่ปรากฏในจักกวัตติสูตรนั้นมีตั้งแต่ 10 ถึง 80,000 ปี ขึ้นอยู่กับระดับศีลธรรมของมนุษย์คนในยุคนั้น เมื่อมนุษย์มีระดับของศีลธรรมสูง อายุขัยก็สูงตาม ในทางกลับกัน เมื่อมนุษย์มีระดับของศีลธรรมเสื่อมทรามลงจนทำร้าย และแค้นฆ่ากันเองอายุขัยก็ต่ำลง ซึ่งเป็นที่เข้าใจได้ตามหลักเหตุผล นอกจากนี้อายุขัยมนุษย์ที่เป็นตัวเลขในหลักพันปี หมื่นปี และแสนปียังมีปรากฏในพระสูตรอื่นอีกด้วย เช่น มหาปทานสูตร เวฬุลลปพตสูตร อรกสูตร

1.1.2 แนวคิดเรื่อง การมีอายุยืนและเป้าหมายชีวิต ในพระพุทธศาสนา

ตามหลักพระพุทธศาสนามนุษย์จะมีอายุยืนยาวได้นั้นเป็นผลของกรรม มีปรากฏในจุฬกัมมวิภังคสูตร (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: เล่มที่ 18 ข้อ 297 หน้า 356) สุกมานพ โตเทยบุตร ได้ทูลถามพระพุทธเจ้าถึงเหตุที่ทำให้สัตว์มีอายุสั้น มีอายุยืน มีโรคน้อย เป็นต้นและทรงตอบว่ามนุษย์มีกรรมของตน มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมจึงจำแนกสัตว์ให้เลว และดีต่างกัน และเหตุที่ทำให้มนุษย์อายุสั้น เพราะฆ่าสัตว์ เหตุที่ทำให้มนุษย์อายุยืน เพราะไม่ฆ่าสัตว์ เหตุที่ทำให้มนุษย์มีโรคน้อย เพราะเบียดเบียนสัตว์ เหตุที่ทำให้มนุษย์มีโรคน้อย เพราะไม่เบียดเบียนสัตว์ ดังนั้น กรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญในการกำหนดอายุขัย คุณภาพ และคุณค่าของชีวิตมนุษย์ แม้ว่าการมีอายุยืนยาวจะเป็นสิ่งอันพึงปรารถนาสำหรับมนุษย์ แต่หลักพระพุทธศาสนาไม่ได้เน้นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว ในทางตรงกันข้ามการมีชีวิตที่ยืนยาวแต่ขาดศีลธรรม ไม่พัฒนาตนเองย่อมไม่มีคุณค่าเมื่อเทียบกับคนที่มีอายุขัยสั้นแต่เป็นผู้ที่เจริญด้วยสติ ปัญญา เติบโตไปด้วยศีลธรรม บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ในคาถาธรรมบท พระพุทธเจ้าตรัสว่าผู้มีศีล มี

ปัญญา มีความเพียรมั่นคง เห็นความเกิด และความดับ เห็นทางอมตะ และเห็นธรรมอันสูงสุดนั้น แม้มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียวจะประเสริฐกว่าคนทุศีล ปัญญาทรม ผู้เกียจคร้าน ผู้ไม่เห็นความเกิด และความดับ ผู้ไม่เห็นทางอมตะ ผู้ไม่เห็นธรรมอันสูงสุดที่มีชีวิตอยู่ตั้ง 100 ปี ตามหลักพระพุทธศาสนาเป้าหมายสูงสุดของการเป็นมนุษย์คือการประกอบกรรมดีละเว้นความชั่ว พัฒนาตนเองให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น สิ่งสำคัญคือการปฏิบัติตนให้รู้ในทุกข์ ละสมุทัย ทำนิโรธให้แจ้ง และเจริญตามมรรค ตามวงรอบสังวัฏฏกับ (วนรอบฝ่ายเสื่อม) และ วิวัฏฏกับ (วนรอบเจริญ) กล่าวคือ การทำดีทำให้อายุขัยของมวลมนุษยยืนยาว หากทำความชั่วอายุขัยของชีวิตจะสั้น เป้าหมายชีวิตมนุษยในทางพระพุทธศาสนา ดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาท (อปมาโท อมตํ ปท) มีอายุยาวด้านมีคุณค่าต่อตนเองและสังคม สำหรับพระอริยมองอายุขัยตามความเป็นจริงตามวงรอบ มุ่งทำประโยชน์สูงสุดคือบรรลุนิพพานไม่ขึ้นอยู่กับเวลา

1.1.3 แนวคิดเรื่อง พหุจักรวาล ในพระพุทธศาสนา

Paul Williams นักวิชาการที่มีชื่อเสียงด้านพุทธศาสตร์ได้กล่าวไว้ในหนังสือ Buddhist Thought กล่าวว่า ในแนวคิดเชิงพุทธ ทั้งอวกาศ และเวลา (Space -Time) นั้นเป็นอนันต์ (Infinite) และพุทธทัศน์วิสัย เรื่อง จักรวาลวิทยานั้นใหญ่กว้างขวางเท่าที่จะนึกคิดได้ “Thus, the Buddhist view is that, taken as a totality, not only is time infinite but space too is effectively infinite. The Buddhist cosmological vision is about as vast as it is possible to conceive.” (Williams, 2000, p. 56) แนวคิดเรื่องพหุจักรวาลยังปรากฏอยู่ในอรรถกถา ในเรื่องโรหิตัสสสูตรที่กล่าวถึงเทพบุตรองค์หนึ่งชื่อ โรหิตัสสะ มีฤทธิ์ เหาะไปในอากาศได้ มีความเร็วประดุจดังการยิงธนูของอาจารย์ผู้มีความชำนาญในศิลปธนูที่ยิงผ่านเงาตาลตามขวางด้วยลูกศรขนาดเบา และก้าวเท้าแต่ละก้าวจากมหาสมุทรด้านทิศบูรพา ถึงมหาสมุทรด้านทิศประจิม ซึ่งอรรถกถาจารย์อธิบายถึงเรื่องความยาวของระยะการก้าวเท้าของโรหิตัสสะไว้ว่า “เทพบุตรนั้นยืนที่ขอบปากจักรวาลด้านทิศตะวันออก เหยียดเท้าแรกไปเหยียบขอบปากจักรวาลด้านทิศตะวันตก เหยียดเท้าที่สองไปเหยียบขอบปากจักรวาลอื่น ๆ ได้” (อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557: ข้อ 107 หน้า 181-183) เมื่อโรหิตัสสะเทพบุตรเดินทาง 100 ปี ต่อเนื่องโดยไม่หยุดพักข้ามจักรวาลแล้วจักรวาลเหล่านั้นสิ้นชีวิต ก็ไม่สามารถถึงสุดจักรวาลได้ สรุปได้ว่า พระพุทธศาสนามีแนวคิด ว่าจักรวาลมีจำนวนเป็นอนันต์ และใหญ่กว้างขวางไม่มีที่สิ้นสุด

1.2 แนวคิดเรื่อง “เวลา”และ“อายุขัย” ตามหลักวิทยาศาสตร์

ในแง่มุมของวิทยาศาสตร์ มิติเวลาเป็นสิ่งที่มีการถกเถียงมายาวนานกันอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าเวลานั้นมีอยู่จริงหรือไม่ มีลักษณะสมบูรณ์ หรือ สัมพัทธ์ มินิยามของเวลามากมาย เช่น เวลา คือระยะทางหารด้วยความเร็วของวัตถุ เวลาคือสิ่งที่อ่านได้จากนาฬิกา (Time is what a clock reads) ในทางวิทยาศาสตร์ “เวลา” เป็นสิ่งที่อยู่จริง แต่มีลักษณะสัมพัทธ์ขึ้นอยู่กับมาตรฐานในการกำหนดเช่น เวลามาตรฐานในแต่ละวัน มีมาตรฐานสากลในการกำหนดขึ้นอยู่กับพิกัดของเส้นแวง (Longitude) ของสถานที่นั้น โดยกำหนดให้ยึดเวลาของเมืองกรีนวิช (Greenwich) ประเทศอังกฤษเป็นหลัก เรียกเวลานั้นว่าเวลามาชฉิมกรีนวิช (Greenwich Mean Time-GMT) เช่น เวลาในประเทศไทยอยู่ที่ GMT+7 หมายความว่า เวลาของ

ประเทศไทยจะเร็วกว่าเวลาของเมืองกรีนวิชอยู่ ๗ ชั่วโมง ในประเทศที่มีอาณาเขตกว้างขวาง จึงจะมีหลายเวลา แม้จะอยู่ในประเทศเดียวกัน นอกจากนี้เรื่องการกำหนดเวลาในแต่ละประเทศนั้น ยังมีธรรมเนียมปฏิบัติที่ใช้ อยู่หลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา ที่เรียกว่า “เวลาออมแสง” (Daylight Saving Time) (David S, 2005, p. 71) หรือ เวลาฤดูร้อน (Summer Time) เป็นข้อตกลงในการปรับนาฬิกาไปข้างหน้า เพื่อให้มี แสงอาทิตย์ในช่วงเวลาบ่ายมากขึ้น และมีแสงอาทิตย์ในช่วงเวลาเช้าน้อยลง โดยปกติแล้วจะปรับไปข้างหน้า หนึ่งชั่วโมงก่อนจะเข้าฤดูใบไม้ผลิ และปรับย้อนหลังในฤดูใบไม้ร่วง

ในปีค.ศ. 1905 อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein) ได้แสดงให้เห็นว่าอวกาศ (Space) และเวลา (Time) เป็นมิติที่มีความสัมพันธ์กัน ปรากฏการณ์มิติเวลาไม่อาจแยกออกจากมิติอวกาศได้ แต่เนื่อง ด้วยผู้เขียนจะนำแนวคิดทฤษฎีเรื่องการยืดของเวลา (Time Dilation) ของ ไอน์สไตน์ มาเพื่อใช้ตาม วัตถุประสงค์ของบทความ ผู้เขียนจึงจะกล่าวถึงมิติของเวลาตามทฤษฎีสัมพันธภาพเท่านั้นโดยไม่อธิบายถึง แนวคิดในเรื่องอวกาศ ไอน์สไตน์ได้นำเสนอทฤษฎีสัมพันธภาพแบบพิเศษ (Special Relativity) (Schroder, 1990, p. 11) แสดงให้เห็นว่าในกรอบอ้างอิง (Frame of reference) ที่ไม่มีอัตราเร่ง (Acceleration) ระยะทาง และช่วงเวลาขึ้นอยู่กับผู้สังเกต ดังนั้น ช่วงเวลาจึงไม่มีลักษณะสัมบูรณ์ เปลี่ยนแปลงไปขึ้นอยู่กับ กรอบอ้างอิงของผู้สังเกตและผู้ถูกสังเกต ซึ่งคล้ายกับแนวคิดเรื่องเวลาในพระพุทธศาสนา โดยช่วงเวลาของผู้สังเกตในกรอบอ้างอิงที่อยู่กับที่ จะยาวกว่าช่วงเวลาของผู้ถูกสังเกตในกรอบอ้างอิงที่เคลื่อนที่ ต่อมาในปี ค.ศ. 1915 ไอน์สไตน์ได้นำเสนอทฤษฎีสัมพันธภาพแบบทั่วไป (General Relativity) (Hanoch Sutfreund, 2019, p. 72) ซึ่งครอบคลุมถึงในกรณีที่มีอัตราเร่ง คือ แรงโน้มถ่วง (Gravity) มาเกี่ยวข้อง และแสดงให้เห็นว่า ช่วงเวลาของผู้สังเกตที่อยู่ในกรอบอ้างอิงที่มีแรงโน้มถ่วงสูงจะเดินช้ากว่าช่วงเวลาของผู้ถูกสังเกตที่อยู่ภายใต้ แรงโน้มถ่วงที่ต่ำกว่า ส่วน “อายุขัย” ในทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง ช่วงเวลา ซึ่งเป็นผลต่างของเวลาเกิด และ สิ้นชีวิตของสิ่งมีชีวิตมีคุณลักษณะเดียวกับเวลา

ปัจจุบันมีการกำหนดหน่วยวัดมาตรฐานสากล (International Systems of Units; SI) ของ เวลาโดยกำหนดหน่วยฐานเป็น วินาที (Second) โดยที่ระยะเวลา 1 วินาที สามารถเทียบเท่าได้กับคาบของ คลื่นการแผ่รังสี 9,192,631,77 เท่า จากการเปลี่ยนแปลงระดับชั้นพลังงานไฮเปอร์ไฟน์จากสถานะพื้น (Ground state) ไปยังระดับพลังงานชั้นที่สองของอะตอมธาตุซีเซียม-133 (Cesium-133) และกำหนดให้ 60 วินาทีเท่ากับ 1 นาที 3,600 วินาทีเท่ากับ 1 ชั่วโมง 86,400 วินาทีเท่ากับ 1 วัน สำหรับมาตราส่วนของหน่วย เดือน และปี เมื่อเทียบกับวินาทีก็ขึ้นอยู่กับระบบการนับจำนวนวันใน 1 เดือน หรือ 1 ปี ซึ่งจะแตกต่างกัน

1.2.1 ความหมาย “อายุขัยของมนุษย์” ความหมายของอายุขัยมนุษย์นี้ ผู้เขียนหมายถึง ค่าเฉลี่ยช่วงเวลาที่คาดว่ามนุษย์จะมีชีวิตอยู่ได้หลังจากเกิด (Life span) หรือ ค่าอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด (Life expectancy at birth) เพราะเป็นความหมายเดียวกันกับความหมายในบริบทของพระสูตรต่างๆ ไม่ใช่ ค่าสูงสุดของช่วงชีวิตมนุษย์ในยุคนั้น (Oldest age) ในยุคก่อนที่จะมีการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาประมวลค่าเฉลี่ย ของอายุขัยมนุษย์อย่างเป็นระบบนั้น ผู้เขียนใช้หลักฐานการประมาณอายุขัยเมื่อเสียชีวิตด้วยวิธีการทาง วิทยาศาสตร์ของซากกระดูกมนุษย์ที่นักมานุษยวิทยา และนักโบราณคดีได้ขุดค้นพบ เพื่อมาเป็นข้อมูลอ้างอิง

และหลักฐานเชิงประจักษ์ชี้ว่ามนุษย์ในยุคต่างๆมีอายุขัยประมาณใด เนื่องจากข้อมูลและหลักฐานในยุคโบราณเกี่ยวกับอายุมนุษย์ มีจำกัด ผู้เขียนจะใช้ค่าอายุที่ได้จากวิธีการข้างต้นเป็นสมมติฐานของอายุขัยเฉลี่ยมนุษย์ในยุคนั้น

เนื่องจากในทางวิชาการมีการจัดสายพันธุ์ของมนุษย์อยู่หลายสายพันธุ์ตามทฤษฎีวิวัฒนาการ (Theory of Evolution) ของชาลส์ ดาร์วิน ซึ่งเชื่อว่ามีมนุษย์สายพันธุ์แรกเป็นวิวัฒนาการที่มาจากสัตว์ประเภทลิงที่เคลื่อนที่ ในลักษณะใช้ทั้งอวัยวะ 4 ข้าง คือ มือ และเท้า มีระดับสติปัญญาต่ำ ดำรงชีวิต ด้วยการอาศัยสัญชาตญาณ เพื่อการอยู่รอดเป็นหลัก สำหรับคำว่า “มนุษย์” ในบทความนี้ ผู้เขียนหมายถึงมนุษย์ยุคใหม่ (Modern Man) ที่เดินลำตัวตั้งตรงด้วย 2 ขา เรียกว่า Homo Sapiens ซึ่งหมายความว่า “Wise man” คือ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดเท่านั้น โดยผู้เขียนเชื่อว่ามนุษย์ในพระไตรปิฎกนั้นหมายถึงมนุษย์สายพันธุ์ Homo Sapiens ไม่ใช่สัตว์ที่มีลักษณะเหมือนลิง ด้อยศักยภาพในการพัฒนาตน และไม่มีสติปัญญาบรรลุธรรมได้ ยุคของ Homo sapiens เริ่มเมื่อ 300,000 ปีก่อน หลักฐานเชิงประจักษ์จากซากกระดูกมนุษย์โบราณก่อนมีการเก็บสเกลินักวิทยาศาสตร์ได้ค้นพบซากกระดูกมนุษย์ Homo Sapiens ใน Morocco ที่มีชีวิตอยู่ประมาณ 300,000 ปีก่อน ปัจจุบันนับเป็นซากมนุษย์ Homo Sapiens ที่เก่าแก่ที่สุดที่ได้ค้นพบมา จากการประมาณอายุเมื่อเสียชีวิตของซากกระดูกนั้น พบว่าเป็นเด็กอายุ 8 ปี ในปี ค.ศ. 2012 มีการขุดค้นพบซากกระดูกมนุษย์เก่าแก่ราว 10,000 ปีก่อน ที่เมือง Aşiklihöyük ประเทศตุรกี นักโบราณคดีคาดว่าอายุขัยเฉลี่ยของผู้คนในแถบนั้นก็น่าจะอยู่ระหว่าง 25-30 ปี Dr. Christine Cave นักโบราณคดีจาก Australian National University ใช้วิธีคำนวณทางวิทยาศาสตร์ และพบว่าอายุขัยมากที่สุดของมนุษย์ที่เป็นไปได้นั้น ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากนักนับตั้งแต่โบราณมาจนถึงยุคปัจจุบันคือมีค่าอยู่ที่ประมาณ 125 ปี (Christine Cave, 2018: แหล่งที่มา: <https://www.sapiens.org/> วันที่สืบค้น 6 ตุลาคม 2022)

อายุขัยของมนุษย์ตามบันทึกสถิติ จากการเก็บบันทึก และการคำนวณค่าอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด (Life expectancy at birth) ของมนุษย์ที่องค์การสหประชาชาติมีไว้ในปี ค.ศ. 2019 นั้นอยู่ที่ 72.6 ปี (Max Roser, 2013: แหล่งที่มา: <https://ourworldindata.org> วันที่สืบค้น 6 ตุลาคม 2022) จะเห็นได้ว่าจากสถิติ และการคำนวณค่าอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดของมนุษย์ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1770 – 2019 มีค่าอยู่ระหว่าง 20 ถึง 70 ปีเศษ โดยอายุเฉลี่ยในอดีตนั้นมีค่าน้อยกว่าอายุเฉลี่ยของมนุษย์ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นผลมาจากวิวัฒนาการความรู้ทางการแพทย์ และสาธารณสุข จาก Guinness World record บุคคลที่มีอายุมากที่สุดที่ยังมีอายุอยู่ ณ 20 มกราคม ค.ศ. 2022 มีอายุอยู่ที่ 119 ปี 18 วัน จะเห็นได้ว่าไม่มีการพบหลักฐานใดๆ ในเชิงประจักษ์ หรือ จากการคำนวณ และบันทึกสถิติที่แสดงให้เห็นว่าอายุขัยเฉลี่ยของมนุษย์นั้นจะเกินหลักร้อยปี สำหรับคนยุคใหม่ที่มีมักใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์มาตัดสินเหตุการณ์ หรือ เรื่องราวต่างๆ อายุขัยของมนุษย์หลักแสน หลักหมื่น และหลักพันปีที่ปรากฏในจักรวาลวิสูตร จึงเป็นเรื่องเหลือเชื่อ

1.2.2 ทฤษฎีสัมพันธภาพ (Relativity Theory) เรื่องการยืดของเวลา (Time Dilation) ของไอน์สไตน์ ตามทฤษฎีสัมพันธภาพของไอน์สไตน์นั้น เวลาสัมบูรณ์ นั้นไม่มี มีเพียงเวลาสัมพัทธ์ เท่านั้น การวัดช่วงเวลาเป็นเพียงการวัดเทียบกับกรอบอ้างอิง (Frame of Reference) เช่น ช่วงเวลาบนโลกมนุษย์เมื่อเทียบ

กับช่วงเวลาบนดวงอาทิตย์ ช่วงเวลาบนพื้นผิวโลกเมื่อเทียบกับช่วงเวลาบนดาวเทียมที่เคลื่อนที่รอบโลก ความยาวของช่วงเวลาขึ้นอยู่กับตัวแปร (Variable) หลายตัว เช่น ระยะทาง ความเร็ว อัตราเร่ง แรงโน้มถ่วง และมวลไอน์สไตน์เสนอเรื่องการยืดหดของเวลาในทฤษฎีสัมพันธภาพแบบพิเศษ (Special Relativity Theorem) เมื่อปี ค.ศ. 1905 โดยมีสมมติฐานสองข้อกล่าว คือ

1. กฎทางฟิสิกส์ใช้ได้ และเป็นกฎเดียวกันในทุกกรอบการอ้างอิงเฉื่อย (ไม่มีอัตราเร่ง)
2. ความเร็วของแสงมีค่าคงที่เสมอ (ตามแนวคิดเชิงทฤษฎีวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันยังไม่มีวัตถุ

ใดที่เคลื่อนที่เร็วกว่าแสง) โดยมีสมการความสัมพันธ์ของช่วงเวลาของผู้สังเกต ($\Delta T'$) และช่วงเวลาของผู้ถูกสังเกตที่เคลื่อนที่ด้วยความเร็วที่ไม่มีอัตราเร่ง (ΔT) ดังนี้

$$\Delta T' = \gamma \Delta T$$

โดย γ คือ Lorentz factor ที่มีค่ามากกว่าหนึ่งเสมอสำหรับวัตถุที่เคลื่อนที่ด้วยความเร็วต่ำกว่าแสง

$$\gamma = \frac{1}{\sqrt{1-(v/c)^2}}$$

V = ความเร็วของวัตถุที่กำลังเคลื่อนที่

C = ความเร็วของแสงมีค่าเท่ากับ 299,792,458 ม. / วินาที

จากสมการข้างต้น ช่วงเวลาของวัตถุที่หยุดนิ่งจะยาวกว่า เมื่อเทียบกับของวัตถุที่เคลื่อนที่ด้วยตัวคูณ γ คือ Lorentz factor ตามตารางด้านล่าง

Speed (units of c), $\beta = v/c$	Lorentz factor, γ
0.000	1.000
0.500	1.155
0.9999995	1000

จากสมการการยืดของเวลาในทฤษฎีสัมพันธภาพแบบพิเศษ ในเมื่อไม่มีสิ่งใดสามารถเคลื่อนที่ได้เร็วกว่าแสง $\Delta T'$ จะไม่สามารถมีค่าเป็นลบได้ หมายความว่า จะไม่มีการย้อนกลับของเวลาเกิดขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อความเรื่องกาลเวลากลับกันแม้ตัวมันเองในมูลปริยายชาดก (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: เล่มที่ 27 ข้อ 190 หน้า 116)

ในปี ค.ศ. 1915 ไอน์สไตน์ เสนอเรื่องการยืดของเวลาในทฤษฎีสัมพันธภาพแบบทั่วไป (General Relativity Theorem) สำหรับกรอบเคลื่อนที่แบบมีอัตราเร่งคือแรงโน้มถ่วง (Gravitational force) โดยมีสมการอย่างง่ายที่เชื่อมความสัมพันธ์ของช่วงเวลาของผู้สังเกต ($\Delta T'$) และช่วงเวลาของผู้ถูกสังเกตในสภาวะภายใต้แรงโน้มถ่วง (ΔT) แต่ไม่เคลื่อนที่ในลักษณะหมุนรอบตัวเอง และมีลักษณะทรงกลมแบบสมมาตร ดังนี้

$$\Delta T' = \Delta T / \sqrt{1 - 2GM/rc^2}$$

r = ระยะทางระหว่างผู้สังเกตกับจุดศูนย์กลางของมวลที่สร้างแรงโน้มถ่วงของตำแหน่งผู้สังเกต

c = ความเร็วของแสงมีค่าเท่ากับ 299,792.5 กม. / วินาที

G = ค่าคงที่มีค่าประมาณ 6.674×10^{-11} นิวตัน²·กก⁻¹·วินาที⁻²

M = มวลของวัตถุที่สร้างแรงโน้มถ่วง

จากสมการดังกล่าว พอจะสรุปได้อย่างสังเขปว่าช่วงเวลาในสถานที่ที่มีแรงโน้มถ่วงสูงจะสั้นกว่าช่วงเวลาของสถานที่ที่อยู่ห่างออกไป และมีแรงโน้มถ่วงที่น้อยกว่า เช่น ช่วงเวลาบนดวงอาทิตย์จะสั้นกว่าเวลาบนโลกประมาณ 66.4 วินาทีต่อปี หลุมดำ (Black Hole) ซึ่งมีแรงโน้มถ่วงเป็นอนันต์ (Infinite) นั้นเวลาจะไม่เดินเลย หากมิติจักรวาลของจักรวาลคู่ขนานนั้นอยู่ใกล้หลุมดำ เวลาในโลกจักรวาลคู่ขนานจะช้ากว่าเวลาในโลกมนุษย์ เรื่องการยืดหดของเวลาอันเนื่องมาจากความเร็ว และแรงโน้มถ่วง ได้มีการทดลองเชิงประจักษ์ ซึ่งยืนยันได้ผลใกล้เคียงกับค่าที่คำนวณได้ในเชิงทฤษฎี เช่น การทดลองของ Hafele-Keating ที่เอาเครื่องบินบรรทุกนาฬิกาปรมาณูบินรอบโลก และการปรับเวลาดาวเทียมในระบบ Global Positioning System (GPS) ที่ใช้กันอยู่อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

2. สมมติฐานเรื่องพหุจักรวาล (Multiverse)

เรื่องพหุจักรวาลเป็นสมมติฐานที่มีแนวคิดที่ว่าจักรวาลหลายๆ จักรวาลที่ดำเนินไปแบบขนานกัน หรือ ที่เรียกกันว่าจักรวาลคู่ขนาน (Parallel Universe) มีนักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงหลายท่านที่ได้สนับสนุนแนวคิดดังกล่าวในลักษณะต่างๆ กัน ในปี ค.ศ. 1952 Erwin Schrödinger นักฟิสิกส์รางวัลโนเบล ได้กล่าวไว้ว่า “สิ่งที่สมการของผมได้อธิบายถึงประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกันนั้น ผมไม่ได้หมายถึงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่เป็นทางเลือกที่อาจจะเกิดขึ้น แต่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อมกัน ซึ่งอาจจะฟังแล้วเหลือเชื่อ” เขาได้อธิบายการทดลองเรื่องแมวในกล่องของ Schrödinger (Schrödinger's cat) ว่าเป็นหรือตาย ให้เป็นแนวทางเบื้องต้นเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับแนวคิดเรื่องจักรวาลคู่ขนาน โดยทฤษฎี Quantum Physics เรื่อง Quantum Superposition

Robert Nozick นักปรัชญาที่มีชื่อเสียงจากมหาวิทยาลัย Harvard ค้นพบทฤษฎี Principle of Fecundity ที่ว่า “All possible worlds are real”

Stephen Hawking นักจักรวาลวิทยา อัจฉริยะผู้มีชื่อเสียง ได้นำเสนอแนวคิดเรื่องพหุจักรวาลเป็นผลงานสุดท้ายก่อนเสียชีวิต

Max Tegmark นักจักรวาลวิทยาจากมหาวิทยาลัย MIT แบ่งพหุจักรวาล ออกเป็น 4 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 ในอวกาศของจักรวาลของเรา มีจักรวาลที่เหมือนกับจักรวาลที่เราอยู่ในปัจจุบัน

ระดับที่ 2 มีจักรวาลมากมายนับไม่ถ้วนที่อยู่ในอวกาศ และเวลา (Space -Time) เดียวกันกับจักรวาลของเรา แต่ตัดขาดไม่มีความสัมพันธ์กับจักรวาลของเรา

ระดับที่ 3 เป็นจักรวาลที่แตกแขนงออกไปมากมายตามกฎ Quantum Mechanics และไม่ได้อยู่ในช่องว่าง และเวลาเดียวกับจักรวาลของเรา เรียกชื่อว่า Hilbert Space

ระดับที่ 4 เป็นระดับจักรวาลที่เป็นไปได้ในทุกความเป็นไปได้ตามโครงสร้างทางคณิตศาสตร์
สรุปได้ว่าแนวคิดเรื่องพหุจักรวาลของพระพุทธศาสนาและวิทยาศาสตร์มีลักษณะสอดคล้อง
คล้ายคลึงกัน คือ มีจำนวนเป็นอนันต์ และไม่มีที่สิ้นสุด

3. คำอธิบายเรื่องอายุขัยของมนุษย์ในจักรวาลตีสสูตรตามทฤษฎีสัมพันธภาพและพหุจักรวาล

ผู้เขียนจึงขออธิบายหากมนุษย์ในจักรวาลตีสสูตร หมายถึงมนุษย์บนโลกของมิติจักรวาลที่แตกต่าง
จากของโลกมนุษย์ในปัจจุบันตามแนวคิดเรื่องพหุจักรวาล จากสมการเรื่องการยืดของเวลา อายุขัย 100 ปี ใน
มิติจักรวาลที่มีความเร็ว 0.99999921875 เท่าของแสง หรือ 299,792.2478 กม. / วินาที จะเท่ากับอายุ
80,000 ปี ของโลกในจักรวาลที่หยุดนิ่ง และด้วยเวลาเป็นสิ่งสัมพัทธ์ อายุขัยในจักรวาลต่างๆ ย่อมแตกต่างกัน
เร็วด้วยเหตุและปัจจัย ตามทฤษฎีสัมพันธภาพที่มีชื่อเสียงของไอน์สไตน์

บทสรุป

แม้ว่าพระพุทธศาสนาจะถือ “เวลา” หรือ “กาล” ว่าเป็นบัญญัติ มีแนวคิดอ้างอิงการเกิดมา ตั้งอยู่
และดับไปบนฐานของขันธ แต่เนื่องจากในพระไตรปิฎกปรากฏข้อความหลายแห่งที่ให้ค่าของอายุขัยมนุษย์
เป็นตัวเลข เป็นจำนวนปีมากกว่าหลักฐานที่ปรากฏในเชิงประจักษ์ หรือ บันทึกเชิงสถิติที่มีอยู่ ซึ่งเป็น
ระยะเวลายาวนานมากเกินกว่าที่ผู้คนในปัจจุบันจะเชื่อถือ ผู้เขียนได้อธิบายถึงเรื่องดังกล่าวตามแนวทาง
วิทยาศาสตร์โดยอ้างอิงทฤษฎีการยืดของเวลา และสมมติฐานเรื่องพหุจักรวาล ทำให้เรื่องอายุขัยของมนุษย์ที่
ยาวนาน ดูเหมือนเป็นเรื่องเหลือเชื่อ แต่เป็นไปได้ตามหลักวิทยาการสมัยใหม่ และแสดงให้เห็นว่าความจริง
ทางวิทยาศาสตร์สามารถนำมาสนับสนุนคำสอนของพระพุทธศาสนาได้ พระพุทธศาสนาไม่ได้ให้
ความสำคัญของอายุขัยมนุษย์เชิงปริมาณ คือ ความสั้นยาวของชีวิต และด้วยอายุขัยเป็นผลของกรรม อีกทั้ง
“กาลเวลาย่อมกินเหล่าสัตว์ทั้งปวงพร้อมกับตัวเอง” เวลาจึงเป็นสิ่งที่ค่าเพราะไม่สามารถย้อนกลับมาได้
เนื่องจากรูป นามเกิดดับอยู่ตลอดเวลา ไม่มีใครสามารถรู้อายุขัยของตนเองได้ มนุษย์ซึ่งเป็นสัตว์ประเสริฐ มี
ศักยภาพในการพัฒนาตน อีกทั้งมีโอกาสได้เกิดมาได้รับเงาบรรพพระพุทธศาสนา จึงไม่ควรปล่อยให้ความว่างเปล่า
โดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้นไม่ว่าอายุขัยที่เหลืออยู่ของมนุษย์จะมีอยู่เท่าใด สิ่งสำคัญคือการปฏิบัติตนให้รู้ใน
ทุกข ละสมุทัย ทำนิโรธให้แจ้ง และเจริญตามมรรค ดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาท (อปฺปมาโท อมตํ ปทํ) มีอายุ
ยาว มีคุณค่าต่อตนเองและสังคม แม้ว่ามีติวิทยาศาสตร์จะเน้นคุณค่า และมูลค่าความสุขในเชิงโลกียะ สัมผัส
จับต้องได้ในโลกปัจจุบัน แต่สำหรับพระอรหันต์นั้น มองอายุขัยตามความเป็นจริง ตามวงรอบสังวัฏฏกับ
(วนรอบฝ่ายเสื่อม) และ วิวัฏฏกับ (วนรอบเจริญ) เน้นมุ่งทำประโยชน์สูงสุดคือบรรลุนิพพานไม่ขึ้นอยู่กับเวลา

เอกสารอ้างอิง

1. หนังสือ

- พระสิริมงคลจารย์. (2523). **จักกวัตถิปณี**. กรุงเทพมหานคร: หจก.เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรสศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย**. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (2539). **พระไตรปิฎกภาษาบาลี**. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (2539). **อรรถกถาภาษาไทย**. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัชร งามจิตร์เจริญ. (2563). **สมการความว่าง**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- Christine Cave. (2018). [ออนไลน์]. **Did Ancient People Die Young?**. แหล่งที่มาจาก <https://www.Sapiens.org/biology>. [สืบค้นวันที่ 6 ตุลาคม 2565]
- Max Roser, Esteban Ortiz-Ospina and Hannah Ritchie. (2013). [ออนไลน์]. **Life Expectancy**. ที่มาจาก <https://ourworldindata.org/search?q=lifexpectancy>. [สืบค้นวันที่ 6 ตุลาคม 2565]

3. หนังสือภาษาต่างประเทศ

- David S Prerau. (2005). **Seize the daylight : the curious and contentious story of daylight saving time**. Thunder's Mouth Pass.
- Hanoch Sutfreund, Jurgen Renn. (2019). **Relativity : The Special And The General Theory**. Princeton University Press.
- Paul Williams. (2013). **Buddhist Thought: A Complete Introduction to the Indian Tradition**. 2nd edition. Oxfordshire: Routledge.
- Peter Harvey. (2016). **An Introduction to Buddhism: Teachings, History and Practices**. 2nd edition. Cambridge University Press.
- Ulrich E Schroder. (1990). **Special Relativity**. World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd.